

Makroøkonomi for økonomer

SØK3525

Innhold

Introduksjon	2
Nasjonalregnskap	4
Økonomisk vekst	8
Strukturell arbeidsledighet	12
Penger og valuta	19
Konjunkturteori	24
Rente og inflasjon	30
Økonomisk politikk	38

Introduksjon

Makroøkonomi er den del av samfunnsøkonomifaget som omhandler aggregerte størrelser i økonomien, slik som samlet produksjon, samlet sysselsetting, samlet konsum osv. Mikroøkonomi omhandler atferd og beslutninger til bedrifter og husholdninger.

Makroøkonomi dreier seg om store trekk i landet økonomi som:

- Økonomisk vekst
- Konjunkturer
- Arbeidsledighet
- Prisstigning
- Utenriksøkonomi

På kort sikt fokuserer makroøkonomi på grad av kapasitetsutnyttelse i økonomien. Hvorfor vi har perioder lavere vekst og høy arbeidsledighet. På lang sikt fokuserer man på hva som gir endringer i økonomien.

Finanspolitikk & Pengepolitikk

Makroøkonomi handler i stor grad om hvordan myndighetene ved hjelp av sine virkemidler kan påvirke den økonomiske utviklingen. Sentralt i den økonomiske politikk er finans- og pengepolitikken.

Finanspolitikk - *Storting / Regjering*

- Styring ved offentlige utgifter, skatter og avgifter
- Ekspansiv
 - Økte offentlige utgifter, reduserte skatter og avgifter
 - Ved lavkonjunktur
- Kontraktiv
 - Reduserte offentlige utgifter, økte skatter og avgifter
 - Ved høykonjunktur

Pengepolitikk - *Norges Bank*

- Styring ved rente og pengemengde
- Ekspansiv
 - Lavere rente
 - Ved lavkonjunktur
- Kontraktiv
 - Høyere rente
 - Ved høykonjunktur

Eksogen & endogene variable

Makroøkonomisk teori bruker modeller for å gi innsikt i økonomiens utvikling. Slike modeller bygger på ulike variable:

Eksogen variabel

- En variabel som vi vet verdien på, og kan bruke som en "input" i en modell
- Dersom C (privat konsum) har en oppgitt verdi ($C = 100$) er det en eksogen variable

Endogen variable

- En variabel vi ikke vet verdien på, men som blir bestemt av modellen

Eksogen \rightarrow Modell \rightarrow Endogen

Del 1 – Nasjonalregnskap

Nasjonalregnskapet er et regnskapssystem for økonomien som helhet. Norges nasjonalregnskap utarbeides av SSB og er sentralt for økonomiske analyser og utformingen av den økonomiske politikken. Nasjonalregnskapet er et viktig system for å kunne gi en fornuftig beskrivelse av utviklingen i landets økonomi samt et verktøy for å kunne sammenligne ulike lands økonomi. Nasjonalregnskapet bygger på et samfunnsøkonomisk kretsløp som innebærer at BNP både kan måles som en utgift og som en samlet inntekt.

Bruttonasjonalprodukt (BNP) er verdien av de varer og tjenester som produseres i et land i løpet av en gitt periode målt i markedspriser der de eksisterer. Der markedspriser ikke eksisterer (offentlige utgifter) brukes markedspriser.

Sentrale Nasjonalregnskapssammenhenger

(1) $Y = C + I + G + X - Q$	Generalbudsjettlikningen
(2) $NNP = Y - D$	Nettonasjonalprodukt
(3) $NX = X - Q$	Nettoeksport/handelsbalansen
(4) $CA = NX + F$	Driftsbalansen
(5) $R = NNP + F$	Disponibel inntekt
(6) $S = (I - D) + CA$	Samlet sparing
(6) $S = R - C - G$	Samlet sparing

(1) Generalbudsjettlikningen

$$Y = C + I + G + X - Q$$

- Y = Reel BNP
- C = Privat konsum
- I = Brutto realinvesteringer
- G = Offentlig konsum
- X = Eksport
- Q = Import

(2) Nettonasjonalprodukt (NNP)

$$\text{NNP} = Y - D$$

- NNP = Nettonasjonalprodukt
- Y = Reelt BNP
- D = Kapitalslit

(3) Nettoeksport/handelsbalansen (NX)

$$\text{NX} = X - Q$$

- NX = Nettoeksport
- X = Eksport
- Q = Import

(4) Driftsbalansen (CA)

$$\text{CA} = \text{NX} + F$$

- CA = Driftsbalansen
- NX = Nettoeksport
- F = Netto lønns og formues inntekter, gaver og stønader

Dersom $\text{CA} > 0$ (*positiv*) bedrer landet sin posisjon ovenfor utlandet. Hvis driftsbalansen < 0 (*negativ*) vil nettogjeld øke. Det langsiktige målet for driftsbalansen er CA lik 0.

(5) Disponible inntekt (R)

$$R = \text{NNP} + F$$

- R = Disponibel inntekt
- NNP = Nettonasjonalprodukt
- F = Netto lønns og formues inntekter, gaver og stønader

(6) Sparing (S)

$$S = (I - D) + CA$$

- S = Sparing
- I = Brutto realinvesteringer
- D = Kapitalslit
- CA = Driftsbalansen

$$S = R - C - G$$

- S = Sparing
- R = Disponibel inntekt
- C = Privat konsum
- G = Offentlig utgifter

Sentrale variabler

Beholdnings- og strømningsvariabler

Beholdningsvariabel

- En variabel som måles på et gitt tidspunkt
- Utgjør en del av nasjonalformuen vår og måles på et bestemt tidspunkt, f.eks. ved inngangen eller utgangen av året
- Eks: Nasjonalformuen, gjeld, arbeidsstyrken i et land eller et lager

Strømningsvariabel

- Variabel som måles på et gitt tidspunkt
- Alle variabler som inngår i nasjonalregnskapet
- Eks: BNP, sparing, inflasjonsraten, import, kapitalslit eller konsum

Deskriptivt vs. normativt utsagn

Deskriptiv utsagn

- En setning som uttrykker om noe er sant eller usant
- "Styringsrenten i Norge er 2%"
- Et utsagn som kunne stått i en faktabok

Normativt utsagn

- En setning som uttrykker en norm eller en vurdering (hvordan ting bør være)